

Les altres cares de la maternitat

David Viñas Piquer “Amb l’Alzheimer va marxar la mare que havia conegut”

“**L**a meua mare té Alzheimer”. “Pobra. Dona-li records”. Aquest és un dels acudits que es poden llegir a la primera novel·la de David Viñas Piquer (Barcelona, 1968), *Quédate más tiempo*, que té com a punt de partida el diagnòstic d’aquesta malaltia degenerativa a la seva mare l’any 2018. “En comptes de fer una novel·la sobre l’Alzheimer, és una novel·la contra l’Alzheimer –explica l’autor–. Quan em vaig adonar que la malaltia s’havia aliat amb el temps i començava a robar els records de la mare vaig pensar que era el moment de fer alguna cosa”. Viñas, professor titular de teoria de la literatura i literatura comparada a la Universitat de Barcelona, assegura que “amb l’Alzheimer va marxar la mare que havia conegut”. I afegeix: “Tot i això, com que encara queden tantes coses per saber de la malaltia, el que vaticinen els metges no sempre passa. La mare va anar en cadira de rodes una temporada, però gràcies a un fisioterapeuta va tornar a caminar. Em sembla gairebé un miracle”.

La novel·la intercala amb destresa narrativa tres línies: el procés pel qual passa la mare, la història d’amor entre dos residents d’un dels tres geriàtrics per on passa i l’autoficció en què el narrador explica què escriu i llegeix. “Podem considerar que faig literatura del dol, perquè la mare d’abans de l’Alzheimer ja no hi és, però hi ha un procés de recuperació d’ella a través dels records”, explica. *Quédate más tiempo*

està escrita en fragments de poques línies, amb la intenció que el lector no pugui parar de llegir. “El perill més evident d’un llibre així era el patetisme i la tristor –admet l’autor–. Per això hi ha tocs d’humor i acudits. Podem riure’ns de tot si ho fem amb respecte. La meua manera de desconcertar la malaltia és atrevir-me a convertir-la en material humorístic”.

Una altra pandèmia

Agafant el cas concret de la seva mare, Viñas Piquer construeix un llibre que pot interpel·lar molts lectors. “Quan algú que ha llegit *Quédate más tiempo* em diu que hi ha vist algun parent seu en comptes de la meua mare penso que he aconseguit el que em proposava”, diu. El narrador de la novel·la recorda que cada família tindrà, de mitjana, un pacient amb Alzheimer o demència. “És la contrapartida de viure tant –recorda–. Durant aquests dos últims anys hem parlat molt del coronavirus. L’Alzheimer és una altra pandèmia”. Es tracta, tal com recorda en un dels fragments de la novel·la, d’una malaltia incurable, degenerativa i terminal. Tot i que és un enemic impossible de derrotar, David Viñas Piquer aconsegueix combinar la tristesa, la ràbia i els remordiments –tant els seus com els dels tres germans– amb instants de connexió i de felicitat amb la mare, com quan recorda els boleros d’Antonio Machín que tant li agraden o explica els moments de lucidesa en què ella li diu que l’estima molt. ♦

QUÉDATE
MÁS TIEMPO
DAVID VIÑAS
PIQUER
DESTINO
216 PÁG. / 18,50 €

GETTY

a
llegim

42-43

● Entrevista a Giovanna Giordano, autora d’*Un vol màgic* ● El magnífic debut de Roser Cabré-Verdiell a *Males Herbes*

44-45

● ‘Distòcia’, la novel·la amb què Pilar Codony ha guanyat el Documenta ● Un llibre feminista del segle XV

Cada mare té les seves virtuts i defectes, i la seva relació amb els fills es va transformant –a vegades de manera conflictiva– al llarg de la vida. Coincideixen a les llibreries tres novel·les que indaguen en la complexitat de les relacions entre mares i fills. Cinta Farnós debuta amb ‘Geosmina’, on la protagonista emprèn un viatge per descobrir el passat de la mare, que acaba de morir. Nancy Huston teixeix, a ‘Arbre de l’oblit’, una versàtil galeria de maternitats a partir d’una jove que viatja a l’Àfrica en un moment de turbulències identitàries. David Viñas Piquer observa, per acabar, com canvia la seva mare des que li diagnostiquen Alzheimer a ‘Quédate más tiempo’

◆◆◆◆◆ Jordi Nopca

MANOLO GARCÍA

Nancy Huston

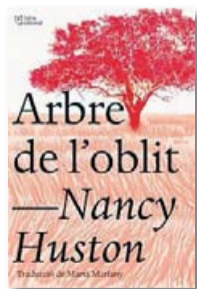
“Occident i els seus progressos venen de l’esclavatge”

La llengua materna de la canadenca Nancy Huston (Calgary, 1953) és l’anglès, però ha escrit sempre en francès. Des que va debutar a finals dels 70 ha bastit una prolífica i reconeguda obra. “Hi ha llibres que els comences a partir del tema, i d’altres amb el punt de vista –diu–. *Arbre de l’oblit* va ser un cas especial, perquè el primer que se me’n va acudir va ser l’estructura”. La novel·la arrenca el 2016, amb l’arribada a Burkina Faso d’una jove nord-americana, la Shayna, acompanyada de la seva parella, un metge humanitari haitià. L’acció recula llavors fins al 1945, al

Bronx: els Rabenstein són una família jueva perseguida per l’ombra dels familiars morts en un camp d’extermini. El lector ressegueix la vida del petit Joel en paral·lel a la de la Lily Rose: tots dos acabaran sent parella després de moltes vicissituds i voldran tenir un fill. Després d’una llarga temporada intentant-ho sense aconseguir resultats, prenen una decisió: acudir a la gestació subrogada.

“Els que adopten sovint són de països colonitzadors, i els adoptats de països colonitzats”, recorda Huston. La filla del Joel i la Lily Rose és afrodescendent, i arriba un moment de l’adolescència en què es comença a preguntar per la mare biològica. “La vida personal s’entrellaça amb la història –explica l’autora–. A Occident potser som menys conscients d’aquesta idea. Creiem que som amos del nostre destí, però hi ha parts del món on la guerra, la pobresa i la gana són molt presents. En aquests llocs, el jo està poc valorat, és més important el nosaltres”. A la novel·la, la Shayna viatja fins als orígens dels seus ancestres: “La civilització occidental i els seus progressos venen de l’esclavatge. La Revolució Industrial, l’electricitat, la tecnologia... Res hauria sigut igual sense la mà d’obra gratuïta dels esclaus”. Huston admet que quan va ser conscient d’això va ser com si algú li hagués “donat un cop de puny al ventre”.

“El malestar i els fantasmes creixen en la Shayna tot i que la seva família se l’estimi –diu l’escriptora–. El meu llibre no va en contra de la gestació subrogada, és un lloc on exposo les certeses i incerteses d’una família no tradicional”. Les tensions entre la Shayna i la Lily Rose abunden, sobretot a partir del moment en què la jove entra a l’adolescència. “La transformació del cos li fa veure que cada cop és més diferent de la mare que l’ha criat –diu–. Als Estats Units, la Shayna sempre serà tractada com una mestissa, encara que sigui filla de blancs. Quan la noia se n’adona, la ràbia la porta cap a Baltimore, a trobar la seva mare biològica, però no s’atura aquí, ha d’anar fins a l’Àfrica...” Huston recorda casos de coneguts francesos que han adoptat nens xinesos, magrebins i africans. “Quan són petits fan molta gràcia a tothom, però quan creixen la policia els atura al metro: han passat de ser una monada a ser sospitosos de terrorisme”, sentència. ◆◆

ARBRE DE L’OBLIT
NANCY HUSTON
L’ALTRA / GALAXIA
GUTENBERG
TRAD. MARTA MARFANY
224 PÀG. / 22 €

Cinta Farnós

“La maternitat implica moltes renúncies”

“D’onem molta importància al que va passar durant la Guerra Civil, però el que queda entre el 1939 i el 1979 no ho tenim tan present, especialment els anys de transició entre el règim franquista i la democràcia”, explica Cinta Farnós (el Perelló, 1986), que debuta amb la novel·la *Geosmina*, primer títol de la nova etapa de La Magrana com a segell de Penguin Random House, al qual s’han afegit novel·les de Núria Perpinyà i el premi Nobel de literatura Abdulrazak Gurnah. També recuperacions del catàleg, fins a poc a RBA, com *La marca de l’home*, de Philip Roth.

PAOLA BECERRA

El context polític de la Transició és fonamental per entendre la mare que arribarà a ser la Blanca, que es queda embarassada el 1976. Trenta anys després, la seva filla, la Llúcia, viu a Irlanda quan rep una trucada del pare que la deixa muda. “Es va anar despullant lentament, ella i la notícia, fins a arribar a quedar-se amb el jersei i el silenci”, escriu l’autora. El que el pare li acaba de comunicar és la mort de la mare. “Des del moment que la Llúcia torna a casa els pares, comença a conèixer coses de la mare que no havia intuït mai –explica Farnós–. Al mateix temps que es qüestiona qui és la mare també es pregunta qui és ella. Hi ha certs paral·lelismes entre una vida i l’altra”. La història de la Blanca és la d’una fugida: “El buit de perdre la mare

pot generar incomoditat o creativitat. A ella la incomoda”.

“La maternitat implica moltes renúncies –afegeix Farnós–. A la novel·la parlo d’una mare que no viu la vida que hauria volgut i que lamenta el que ha acabat fent”. La Blanca “s’ha acabat quedant en una terra de ningú”. Un dels perills de la filla és, en primer lloc, no saber què vol construir i, en segon lloc, no poder apostar-hi. És l’any 1976, en un context d’obertura progressiva –de protestes i manifestacions–, quan la Blanca es queda embarassada i decideix tirar endavant “per obligació”. La conseqüència és que, a partir de llavors, “viurà sense deixar-se travessar per les coses, d’una manera sempre mesurada i controlada, sense deixar que res la pugui destarotar”.

Entre les diverses descobertes de la protagonista hi ha la de la Coya, una amiga de la mare que viu a Astúries. “És l’única que ha sabut amollar les renúncies i acceptar les conseqüències”, recorda l’autora. *Geosmina*, novel·la de títol científic –descriu l’aroma de la terra humida–, està escrita en una prosa càlida i pròxima que es proposa entendre el garbuix vital en què es troba la Llúcia. “Tot el que no expliquem té unes conseqüències molt directes en la nostra vida –afirma Farnós–. La Llúcia ha patit aquests silencis i arrossega una gran sensació de no pertinença, de desarelament”. Després d’estudiar ciències polítiques, Cinta Farnós va recuperar la passió per llegir ficció, i d’aquí

va tenir la idea d’escriure: “El 2015 em vaig apuntar a l’Escola d’Espectura de l’Ateneu Barcelonès i vaig seguir els tres cursos de l’itinerari de narrativa. Abans de començar-los ja tenia aquest projecte al cap”. El llibre va anar creixent a l’Ateneu, però encara li quedava un llarg camí fins a la publicació. “M’agradaria que el procés de la pròxima novel·la fos més ràpid –admet–. Ja hi estic treballant” ◆◆

GEOSMINA
CINTA FARNÓS
LA MAGRANA
240 PÀG. / 18,90 €